

قرآن، کتابی که باید از نو شناخت!

میزگرد فصلنامه جوانه با کارشناسان برای بررسی مسائل کتاب‌های قرآنی

برگزاری چهاردهمین جشنواره کتاب‌های آموزشی و تربیتی رشد، ویژه کتاب‌های قرآنی، حاصل تلاش یک‌ساله دفتر انتشارات و تکنولوژی آموزشی است که با برنامه‌ریزی‌های مؤثر توانست ضمن تعامل با تولیدکنندگان آثار قرآنی به تشویق و ترغیب ناشران و آگاهی آنان از نیازهایی که مخاطبان جامعه آموزش و پرورش، به‌ویژه گروه سنی کودک و نوجوان و نیز معلمان، به آثار متنوع قرآنی دارند بپردازد و به احصای محصولات که در بازار نشر وجود دارد مبادرت نماید تا با بررسی آن‌ها و تداوم قوت‌ها و شناسایی ضعف‌ها و ترمیم آن‌ها، به توسعه فرهنگ قرآنی همت گمارد. آنچه در این گزارش می‌خوانید خلاصه نشست دفتر انتشارات با جمعی از صاحب‌نظران حوزه تولید آثار قرآنی است که بهمن ماه سال ۹۵ در محل این دفتر برگزار شد.

در این میزگرد سیدجواد بهشتی، علی‌رضا سبحانی نسب، علی‌محمد رفیعی، سیدمحمد دلبری، ناصر نادری و فریبا کیا حضور داشتند.

کیا برگزاری جشنواره کتاب‌های آموزشی و تربیتی رشد را محمل و بستر معرفی تولیدات مناسب آموزشی و تربیتی عنوان کرد و افزود: جشنواره می‌تواند ضمن ایجاد موج در بازار نشر، کتاب‌های برگزیده را به‌عنوان الگوی مناسب به جامعه معرفی کند.

وی خاطر نشان کرد: از سال ۷۸ تاکنون ۱۳ جشنواره برگزار شده است اما در سال گذشته به دنبال بررسی و آسیبی که سازمان در رفع آن اهتمام داشت، متوجه این موضوع شدند که درخصوص حمایت‌های علمی و فرهنگی قرآنی، در کنار آموزه‌های رسمی که در قالب برنامه درسی ملی است، باید یک اهتمام جدی بشود.

ایشان با مقایسه تعداد کتاب‌های رسیده به دبیرخانه جشنواره

برگزاری جشنواره بستر مناسب معرفی آثار مناسب

در ابتدای این نشست، فریبا کیا، معاون دفتر انتشارات و تکنولوژی آموزشی، با اشاره به حمایت این دفتر از برنامه درسی از طریق تولید منابع آموزشی و تربیتی گفت: دفتر ما با اجرای «این‌نامه سامان‌دهی منابع آموزشی و تربیتی» با هدف جلب همکاری تولیدکنندگان و ناشران بخش غیردولتی درصدد است حمایت فرهنگی و علمی و معنوی کافی و وافی را برای آموزش‌های رسمی داشته باشد. وی اضافه کرد که اجرای این طرح مشخصاً از سال ۷۸ آغاز شد ولی از سال ۸۶ تاکنون به‌عنوان یک مصوبه جدی شورای عالی آموزش و پرورش و یکی از مأموریت‌های اصلی دفتر انتشارات، در این دفتر پیگیری شده است.

کتاب‌های قرآنی با جشنواره کتاب‌های آموزشی و تربیتی رشد گفت: ما بضاعت‌مان در زمینه تولیدات قرآنی کم است یا حداقل در زمینه تولیدات، متناسب با مخاطبانمان که عمدتاً از گروه ۶ تا ۱۸ سال هستند و مخاطبان دومیان که معلمان هستند، بسیار ضعیف است. برای همین به این نتیجه رسیدیم که از جشنواره، هم برای احصای محصولاتی که در بازار نشر وجود دارد و هم برای بررسی آن‌ها و تداوم قوت‌ها و شناسایی ضعف‌ها و ترمیم آن‌ها با تشویق و ترغیب ناشران و یا آگاهی آنان از نیازهایی که جامعه آموزش و پرورش به ویژه برای مخاطبان این گروه سنی مدنظر داشته باشیم استفاده کنیم.

وی برگزاری اولین جشنواره کتاب‌های قرآنی را مثبت ارزیابی کرد و افزود: اولین جشنواره با محوریت قرآن در ۶ گروه موضوعی: تفسیر و ترجمه قرآن، مفاهیم و معارف قرآن کریم، دانستنی‌ها و لطایف قرآنی، قصه‌های قرآنی، حفظ و آموزش روخوانی قرآن، کتاب‌های قرآن و سبک زندگی برگزار شد؛ در واقع آثار و تولیدات چهار سال را که حدوداً از ۲۶۰ تا ۲۷۰ عنوان کتاب بود احصا و در ۶ گروه تقسیم‌بندی کردیم؛ در حالی که ما حدود ۵۰۰۰ عنوان کتاب غیرقرآنی در یک سال دریافت می‌کنیم.

کیا افزود: باید میزان تولیدات براساس بررسی نیازهای مخاطبان باشد، استفاده از هنر و جذابیت بصری در تولیدات قرآنی وجود داشته باشد، با گروه سنی متناسب باشد، زیبایی‌ها و لطایف قرآنی به زبان دانش‌آموزی بیان شود و بالاخره با استفاده از قالب‌های متنوع ادبی و هنری، قدرت تفکر و عقلانیت نسل جدید را ارتقا دهیم. معرفی قرآن به‌عنوان کتابی که برای همه جنبه‌های اجتماعی و فردی انسان برنامه دارد و تلاش برای معرفی ترویج زیبایی‌های بی‌شمار قرآنی و

پرداختن به مصادیق عینی واقعی در زندگی روزمره از جمله هنر، ورزش، پوشش و مواردی از این دست انتظاراتی بود که ما در آن جشنواره احصا کردیم که باید در آن آثار وجود داشته باشد، اما چیزی که منجر شد ما این جلسه را برگزار کنیم این است که باز در این ۳۰۰ عنوان فقط حدود ۲۵ درصدش برای دانش‌آموزان است یعنی حدود ۷۰ عنوان با این که مخاطب اصلی ما دانش‌آموزان هستند و ما فراخوانمان را در این محور داریم. لذا می‌خواهیم آسیب‌شناسی کنیم بینیم مشکل چیست که با این همه تلاش‌ها فقط ۲۵ درصد از کتاب‌های دریافتی ما به آثار دانش‌آموزان اختصاص دارد؟

گستره بحث‌های قرآنی فراتر از کتاب است

ناصر نادری، نویسنده و پژوهشگر حوزه قرآن و معارف اسلامی، عنوان جلسه را «آسیب‌شناسی آثار مفاهیم حوزه قرآنی» اعلام

کرد و گفت: در مقدمه باید عرض کنم هر کتابی که از لحاظ ریخت‌شناسی دارای شکل و فرم و محتوا و درون‌مایه مبتنی بر مفاهیم و گزاره‌هایی است، چه به شکل زبان که گاهی با عنصر تصویر ممزوج می‌شود و چه گاهی که با رسانه‌های امروزی و کتاب‌های الکترونیک، که صدا و حرکت هم دارد. یعنی می‌خواهم بگویم گستره بحث ما فراتر از کتاب یا مکتوبات می‌رود و از آن حیث تجربه‌ها را هم مرور می‌کنیم و هم آسیب‌شناسی کنیم.

نادری با اشاره به اجرای همه مفاهیم تولید شده در حوزه قرآن به شکل کاغذی و غیر کاغذی، خاطرنشان کرد: گاهی مبنای درون‌مایه‌ها از نظر شکل روایت و بیان، استدلالی است. یعنی معطوف

به جنبه‌های عقلی قرآن است، گاهی این شکل به احساسات و لطایف درونی انسان می‌رود که بیشتر معطوف به احساس قلب قرآن است. گاهی وقت‌ها حالت شرح و توصیف دارد، یعنی بن‌مایه‌ها معطوف بر نقل قرآن است. گاهی ما مینا را تقسیم‌بندی بر مبنای رویکرد می‌گذاریم، یعنی زاویه دید کتاب راجع به قرآن است ولی وامدار نگاه درونی قرآن است؛ اما گاهی از بیرون به زاویه دید آن مسئله نگاه شده و فرد از منظر عرفان برداشت‌های ذوقی خودش را از قول قرآن مطرح می‌کند. گاهی از منظر تاریخ‌شناسی و گاهی عینک فلسفی به ذهن دارد؛ به ویژه در آیاتی که روح عقلی و استدلالی دارد برداشت‌های ذوقی فلسفی را می‌بینم و یا گاهی تبعات‌ی در حوزه علوم پایه مثلاً علوم طبیعی به ویژه در رابطه با مواردی از جمله اعجاز ریاضی در قرآن دارد، گاهی محتوا بر مبنای مخاطب

کیا: تولیدات باید

براساس نیازهای

مخاطب باشد؛ از هنر در

تولیدات قرآنی استفاده

شده باشد، متناسب با

علائق گروه سنی باشد؛

زیبایی‌ها و لطایف قرآنی

به زبان دانش‌آموزی بیان

شود و بالاخره با استفاده

از قالب‌های متنوع،

قدرت تفکر و عقلانیت

نسل جدید را ارتقا دهیم

است که این تعداد کتابی که پارسال رسید یک‌دهم چیزی است که در بازار است، من معتقدم با این یک‌دهم نمی‌توان بر بازار ایران قضاوت کرد.

وی در ادامه افزود: اگر بخواهیم قضاوت کنیم باید در طول سال از طریق کتاب هفته و کتاب ماه و کتاب سال این وضعیت را رصد کنیم. فراخوان نمی‌تواند به ما زمینه قضاوت بدهد. حداقل باید ۸۰ درصد تولیدات یک سال را روی میز داشته باشیم تا بتوانیم به درستی قضاوت کنیم.

لزوم آشنایی مخاطبین با وسعت معارف قرآن

حجت‌الاسلام سبحانی نسب نیز با اشاره به مشکلات بازار نشر گفت: بخشی از مشکلاتی که بازار نشر دارد به تکرار موضوعات و سوژه‌ها، تمرکز کردن روی قصه‌های قرآنی و حتی تغییر ندادن قالب برمی‌گردد؛ در حالی که اگر قالب جدید و موضوعات جدید ارائه شود خیلی مثبت خواهد بود؛ تقلیدات ناشیانه هم یکی از مشکلات بازار نشر است.

وی عدم تولید کارهای بزرگ و گروهی و دائرةالمعارفی را از دیگر مشکلات جدی عنوان کرد و افزود: یکی از مشکلات ما این است که مخاطبین ما با وسعت معارف قرآن آشنا نمی‌شوند و مواجه نمی‌گردند. وقتی کتاب دائرةالمعارفی در زمینه قرآن تولید نکنید، با جزایری مواجه می‌شوند. سوژه‌ها وقتی تکراری باشد، قالب‌ها هم تکراری می‌شود. نپرداختن به موضوعات جذاب برای کودک و نوجوان یکی دیگر از اشکالات است.

سبحانی نسب با پیشنهاد ایجاد اتاق فکر به‌عنوان یکی از ملحقات جشنواره گفت: باید اتاق فکری باشد تا موضوعات و سوژه‌های مورد نیاز را دربرآورد، یک سبب حمایتی و هدایتی هم برایش داشته باشد که این‌ها را به ثمر برساند. اگر یقیناً پارسال جشنواره چنین چیزی داشت، ما الان می‌توانستیم بگوییم که ۲۰ موضوعی که احصا شده و کتاب برایش نداشتیم، در این مسیر تولید شده و الان آن را روی میزمان داریم.

قرآن، متنی پست‌مدرن و امروزی است

رفیعی در ابتدای سخنانش به ۴۰ سال تجربه کار قرآنی خود اشاره کرد و گفت: مسئله اصلی این است که یا افراد، جمود در قرآن دارند یا به گونه‌های بین مخاطب و قرآن فاصله می‌اندازند؛ من این را حدود ده سال پیش متوجه شدم آن هم در پست‌مدرنیسم. با این نگاه که اصل را بر جذابیت می‌گذارد می‌بینید که آثاری تولید می‌شود که صد نکته کلیدی زندگی را به شما می‌دهد. با این نگاه می‌بینیم که قرآن، متنی پست‌مدرن و امروزی است.

ایشان ترجمه قرآن را گام مهمی در انتقال مفاهیم قرآن دانست و خاطر نشان کرد: انواع ترجمه را با استفاده از آیات قرآن با سبک‌های مختلف می‌توان ارائه داد.

است یعنی با توجه به زبان و ذهن مخاطب به شکل‌های مختلف ارائه می‌شود. گاه مبنای تقسیم‌بندی ما برش‌ها و لایه‌های معنائشناختی قرآن است، یعنی مبنی بر هستی‌شناسی و انسان‌شناسی قرآن است و گاهی مبنای تقسیم‌بندی ما ساحت‌های سه‌گانه اندیشه و احساس و رفتار است.

وی با اشاره به دوسویه بودن رسانه‌های امروزی گفت: گاهی کتابی خلق می‌شود که جنبه‌های دیداری و شنیداری دارد و گاه چندسویه است و حتی از رسانه‌های مکمل استفاده می‌شود، یعنی کتابی خلق می‌شود و سایتی هم آن را پشتیبانی می‌کند و دست‌ورزی و خلاقیت را به وجود می‌آورد.

نادری افزود: از نگاه آموزش و پرورش گاهی کتابی تولید می‌شود که ناظر بر تکمیل مفاهیم کتاب درسی است، این یک نگاه است، یعنی کاملاً معطوف بر تکمیل مفاهیم کتاب‌های درسی است. در این صورت کتاب کمک‌درسی تولید شده است؛ اما گاهی هم فراتر از کتاب‌های درسی و ناظر بر برنامه درسی است. ما در آموزش و پرورش یک کتاب درسی داریم و یک برنامه درسی که مقداری ساحت‌های هدف‌گذاری و نوع هدفمندی‌ها و ارتباطات طولی و عرضی مفاهیم با آنچه در کتاب درسی است متفاوت است و گاهی وقت‌ها مکمل اهداف کلان آموزش و پرورش است. ابتدای بحث ما این است که حالا وضعیت موجود بازار نشر کتاب‌هایی که در حوزه قرآنی است، در ایران چیست و خوشحال می‌شوم که با دوستان این بحث را داشته باشیم.

با این داشته‌ها نمی‌شود قضاوت کرد

در ادامه جلسه حجت‌الاسلام بهشتی با ذکر آیه‌ای از قرآن گفت: اگر می‌خواهیم وضع موجود را داوری کنیم، با این داشته‌ها نمی‌شود قضاوت کرد. برداشت بعضی دوستان این

**سبحانی نسب: باید
تدبیری اندیشید تا
ناشرانمان از معیارها
سردر بیاورند و مؤلفانمان
با قرآن مأنوس شوند**

وی با ذکر تجربه پانزده ساله خود در داوری کتاب جمهوری اسلامی افزود: آثاری که مؤلفان براساس قرآن پدید آورده باشند بسیار کم است. مثلاً هر پنج، شش سال یکبار به زور کتابی را به صورت تقدیری یا کتاب سال معرفی می‌کنیم. واقعیت این است که بعضی‌ها که قصه‌های قرآنی می‌نویسند، این کاره نیستند زیرا روح قرآن را درک نکرده‌اند. مثلاً ماجرای شأن نزول‌ها را باید طرف بدانند. چقدر ما شأن نزول ساختگی داریم، ما باید بتوانیم با افراد فعال در این حوزه، که تعداد انگشت‌شماری هم هستند، کتاب‌های مناسبی برای ساختن نسل آینده تولید کنیم.

کشیدن خط بطلان بر فرآیند برنامه درسی

در ادامه نشست قرآنی، دکتر محمد دلبری مدیر گروه قرآن و معارف اسلامی گفت: بنده سال‌ها دست‌اندرکار ارزیابی کتاب‌هایی بودم که در حوزه قرآن و معارف اسلامی سازمان به دستم می‌رسید. کتاب‌های کمک‌درسی حوزه‌های مختلف دارد. اما بیش از نود درصد؛ حدود ۹۵ درصد آن‌ها به دلایل متعدد اعتبار کافی ندارد. از بزرگ‌ترین آسیب‌های این کتاب‌ها این است که به نوعی با کتاب‌های درسی تعارض یا تضاد دارد. بعضی از کتاب‌هایی که تولید می‌شوند فرایند برنامه درسی را با اشکال مواجه می‌کنند و در واقع خط بطلان بر فرایندی می‌کشند که سازمان پژوهش و دفتر تألیف و مؤلف دنبال آن است.

وی در ادامه بحث کنکور را به‌عنوان معضلی که روی سیستم آموزشی اثرگذار است عنوان کرد و گفت: کنکور نوع کتاب‌های کمک‌درسی را جهت می‌دهد و مشکل ایجاد می‌کند، به این صورت که وارد گودهایی می‌شود که مؤلف یا نظام آموزشی و کتاب نمی‌خواهد وارد آن شود. زیرا برای هرچه در کتاب درسی

است سؤال طرح می‌کند و گاهی سؤالاتش مرتبط با کتاب و هدف درسی ما نیست و یکی دیگر از اساسی‌ترین مشکلاتی که کتاب‌های حوزه دین برای دانش‌آموزان دارند، عدم اعتبار علمی است که آقای رفیعی به خوبی به آن اشاره کردند.

وی با بیان لزوم اهمیت تناسب محتوای کتاب با کودکان گفت: گاهی متنی که برای کودکان می‌نویسند جذاب نیست یا محتوایی که انتخاب می‌کند متناسب با سن دانش‌آموز نیست؛ مثلاً تصویر کردن جهنم آن هم با نقاشی‌های ترسناک متناسب با روان‌شناسی کودک نیست ولی کتاب‌های بیرون به این امر توجه چندانی نمی‌کنند.

ریشه ضعف در مدیریت فرهنگ نشر است

ناصر نادری در بخش دوم سخنان خود گفت: برای تولید کتاب که مثل تولد کودک است، بخش اول کتاب، زایش و پرورش ذهنی است که توسط مترجم یا نویسنده یا ناشر تولید می‌شود. من بخشی از آسیب‌شناسی آثار قرآنی در حوزه مفهومی را مهندسی مفهومی و پردازش ذهنی می‌دانم که گاهی آثار تولیدی با نیاز مخاطب عدم تناسب دارند یا برخی کتاب‌ها مسئله‌مدار یا چالش‌مدار نیستند و روش‌مندی علمی مبتنی بر پژوهش ندارند و من ریشه این ضعف را در مدیریت فرهنگ نشر کشور می‌دانم. در سیره‌نگاری به شکل انبوه موضوع کار شده ولی در اخلاق و سبک زندگی کم‌کار شده و معماری کتاب‌سازی هم ضعف دارد. ما می‌توانیم تجربه موفق را بگوییم تا مقدمه‌ای بر معیارهای مطلوب در تولید کتاب در حوزه مفاهیم قرآن باشد.

گامی در تثبیت و تعمیق و توسعه مفاهیم

محمد دلبری در خصوص تجربه‌های موفق گفت: کتاب‌های به نسبت موفق‌تر، عموماً نیازها را اولویت داده بودند. مثلاً «کانون اندیشه جوان» کتاب‌هایی را برای حوزه نوجوانان و جوان تولید می‌کند که در حوزه ادیان و مذاهب است و کار موفق است. در حوزه نهج‌البلاغه ما ضعف داریم، ترجمه نهج‌البلاغه زیاد داریم ولی روش مطالعه و برداشت در نهج‌البلاغه را به‌عنوان درسنامه نهج‌البلاغه کم داریم. در حوزه کتاب‌های کمک‌درسی هم تجربه‌های خوبی داشتیم که به خاطر ارتباط مستقیم با سازمان و مبنا قرار دادن اهداف برنامه‌های درسی سازمان بوده است و در تثبیت و تعمیق و توسعه مفاهیم گام برداشته‌اند.

→ ناصر نادری

سبحانی نسب: بخشی از مشکلاتی که بازار نشر دارد به تکرار موضوعات و تمرکز کردن روی قصه‌های قرآنی و حتی تغییر ندادن قالب برمی‌گردد؛ در حالی که اگر قالب جدید و موضوعات جدید ارائه شود خیلی مثبت خواهد بود؛ تقلیدات ناشیانه هم یکی از مشکلات بازار نشر است

↑ سید علی محمد رفیعی

موفق بودن باید تعریف شود

رفیعی در ادامه این بحث گفت: اولاً موفق بودن باید تعریف شود. گاهی از کتابی خوشمان آمده و گاهی کار علمی کرده‌ایم و گاهی موارد دیگر که باید تعریف شود. مجموعه «آسمان چه می‌گوید» یک رویکرد است و کانون توانسته خوب آن را پخش کند و مخاطب داشته است. قبل از این، مجموعه کتاب‌های اندیشه بود که کانون چاپ کرده و کار آقای روح‌افزا بود که این کتاب‌ها کلامی بودند ولی رویکرد قرآنی‌شان بسیار قوی بود. ترجمه مصطفی رحماندوست از جزء سی‌ام قرآن برای کودکان گروه سنی ب و ج بود. انتشارات مدرسه هم، جزوه‌های قرآنی را که شامل متن قرآن و ترجمه متن و ترجمه لغات مشکل است، و کار آقای وکیل می‌باشد، چاپ کرده است.

اما من معتقدم به کتاب‌های درسی دارد ظلم می‌شود. یکی از بهترین کتاب‌هایی که بچه‌ها می‌خوانند، همین کتاب‌های درسی است. این کتاب‌ها از بسیاری کتاب‌های بازار از حیث موازین ادبی و روان‌شناسی و علمی جذاب‌ترند و می‌توان آن‌ها را تجربه موفق دانست.

حجت‌الاسلام سبحانی نسب نیز در مورد نمونه کتاب‌های موفق خاطرنشان کرد: آقای ابهری شمارگانی دارد که خوب است. کتاب خدانشناسی قرآنی کودکان کتاب خوبی است و ترجمه عربی و انگلیسی‌اش هم هست و ترجمه انگلیسی‌اش الان دارد در کالیفرنیا چاپ می‌شود. کتاب «خدایا اجازه» خیلی موفق بوده و چاپ دوم و سومش را با هم زدیم و کانون همین چند وقت پیش به آن جایزه داد. فرهنگ‌نامه سوره‌های آقای ابهری را هم که انتشارات قدیانی چاپ کرده خوب است، دائرةالمعارف قرآنی که محراب از ایشان چاپ کرده موفق بوده یا کتاب «من اعتراض دارم» (که پاسخ پرسشی است که آیا دین کهنه شده است یا نه) و کتاب «من مثل ماه می‌شوم»، کتاب‌های خوبی هستند.

رفیعی: من معتقدم به کتاب‌های درسی دارد ظلم می‌شود. یکی از بهترین کتاب‌هایی که بچه‌ها می‌خوانند، همین کتاب‌های درسی است

تفسیرهای راهنما و نور هر دو سرمایه‌اند!

حجت‌الاسلام بهشتی هم به کتاب‌های تفسیر قرآن به‌عنوان کتاب‌های موفق اشاره کرد و گفت: من می‌خواهم دو تفسیر را معرفی کنم، تفسیر نور و تفسیر راهنما. در یکی، خودم ۱۵ سال همکاری کردم. قبل از این دو تفسیر، تفسیر نوبوری را آذربایجان شرقی کار کرده که چنین سبکی دارد و برای هر آیه دو یا سه نکته گفته است. آقای قرائتی یک دور تفسیر نمونه را نگاه کرده است. اول می‌خواست ترجمه‌ای بنویسد. من گفتم نه، ترجمه کم است؛ لذا ۶ هزار کارت به عدد آیه‌های قرآن تهیه کردیم شامل آیات، ترجمه، نکته‌ها و پیام‌ها

که ۱۵ سال با استفاده از منابع شیعه و سنی طول کشید و دو سال آخر کار متوجه شدیم شبیه این را مرحوم آقای هاشمی رفسنجانی با عنوان «تفسیر راهنما» در زمانی که زندانی رژیم شاه بوده، در سلول انفرادی به‌صورت ذهنی کار می‌کرده و در وقت ملاقات و از زیر عبا به همسرش می‌داده که زیر چادر پنهان و نگاه‌داری کند. به لحاظ تیراژ بعد از تفسیر نور و تفسیر نمونه است. البته تفسیر راهنما تیراژش زیاد نیست. ولی تفسیر نور در قالب رحلی و تک‌جلدی هم چاپ شده که غیر از ترجمه ۲۵ هزار نکته و پیام دارد. فکر می‌کنم به لحاظ سبک باید روی آن کار کنیم تا برای دانش‌آموز به محصول تبدیل شود. به نظر من این تفسیر راهنما و تفسیر نور هر دو سرمایه‌اند.

بیش از دو بیست پدیده طبیعی در قرآن داریم

ناصر نادری هم به ذکر کتاب‌های موفق پرداخت و گفت: به نظرم برای حفظ حقوق معنوی افراد از آثار آقای بی‌آزار شیرازی به راحتی نمی‌شود گذشت؛ چون وی در حوزه قرآن کارهای جدیدی هم کرده به نام «اطلس قصه‌های قرآن» که امکان و شخصیت‌های قرآن را از لحاظ جغرافیا و بحث‌های تاریخی معرفی کرده است.

وی افزود: در زمینه قصه‌هایی که با محوریت حیوانات بود کسی که این جریان را شروع کرد رضا رهگذر بود و البته بعدها دیگران هم ادامه دادند.

دو سال پیش هم کاری را در نشر ذکر دیدم که ترجمه کار یک ناشر عرب‌زبان بود. ویژگی کار ایشان این بود که به شکل خلاقانه و فوق‌العاده جذاب با شگردهای بازی و سرگرمی

قصه‌های قرآن را تکمیل کرده بود. کاری هم حوزه قرآن ارشاد انجام داده که تفسیرموضوعی است و مخاطبش نوجوانان هستند.

وی افزود: ما بیش از دویست پدیده طبیعی در قرآن داریم. من یک زمانی این‌ها را جمع کردم تحت عنوان «فرهنگ تصویری قرآن برای کودکان» که نشر پیدایش دو سال پیش چاپ کرد. یک کاری هم به‌نشر به نام اطلس قرآن کار کرد و من در مکه اصلش را دیدم و خریدم و چند ماه بعد ترجمه شد. یک کاری هم نشر حکمت کرده یک مجموعه ترجمه است، یک سری از پژوهشگران غربی کار کرده‌اند که خوب است.

قصه‌های قرآن که اولین بار با مجموعه «قصه‌های خوب برای بچه‌های خوب» مهدی یزدی شروع شد و یا افرادی مثل آقای ملامحمدی و خانم ماهوتی ادامه یافت خوب است. در حوزه کتاب‌سازی قرآن به نظرم هیچ‌کس مثل آقای طلایی در بحث قصه‌های قرآن در کیفیت چاپ و تصویرگری ممارست به خرج نداده و حساسیت نداشته است. مجموعه کارهایی که آقای خرمشاهی کرده بعضی‌ها چه مقالاتش و چه مجموعه کارهایش زوایایی دیده بوده که نو بوده است.

سند بالادستی بین همه مسلمانان مشترک است

موضوع مورد بحث بعد، معیارهای مطلوب در تولید کتاب‌های قرآنی بود که ابتدا حجت‌الاسلام بهشتی گفت: با توجه به اینکه توسعه این حرکت به سمت بین‌الملل است می‌توانیم مسئله بین‌المللش را فعال کنیم. یکی از وظایف آقای بابالو معاون وزیر همین است که داشته‌های مدارس

کشورهای اسلامی را با نامه و با رایزنی بگیرد. از سازمان ارتباطات، جامعه‌المصطفی، وزارت امور خارجه، از همه می‌توانیم کمک بگیریم. تا ببینیم در آن کشورها چه کرده‌اند. ما یک سند بالادستی داریم که بین همه مسلمانان مشترک است و مخاطب ما دانش‌آموز است. ما برویم ببینیم آن‌ها برای دانش‌آموزان چه کرده‌اند و کارهای خودمان را هم ترجمه کنیم و برای آن‌ها بفرستیم.

حجة‌الاسلام سبحانی‌نسب نیز گفت: ما برای نویسندگانمان نیاز به الگوهای داریم و پیشنهاد من این است که کتابخانه‌ای از کارهای انجام شده کودک و نوجوان در زمینه انجیل بشود جور کرد که نویسندگان ما این را ببینند و آنالیز کنند تا تبدیل به کتابی شود که به درد ناشر و نویسنده بخورد. یکی دیگر از بحث‌های من این است که چرخه توزیع کتاب ناقص است و جشنواره باید از کتاب‌های مناسب حمایت کند.

باید تدبیری اندیشید تا ناشرانمان از معیارها سردرگم نباشند، مؤلفانمان با قرآن مأنوس شوند من پیشنهادم این است که پروژه‌های بزرگی را تعریف نکنیم و تأمین هم بشود و مؤلفی که اینکاره است یک سال برود با قرآن کار کند.

وی استناد به قرآن را بسیار مهم توصیف کرد و افزود: ما باید تا می‌توانیم در آموزش‌های قرآنی از غیرقرآن استفاده نکنیم. و اگر مجبور شدیم به روایات معتبر از جمله «معجم الاحادیث المعتمره» که یکی

از علمای معروف و مبارز و بزرگ افغانستان به نام آیت‌الله محمدآصف محسنی تألیف کرده مراجعه کنیم. وی سپس به بعضی روایات ساختگی اشاره کرد و گفت من مقاله‌ای دارم به نام «بعثت از افسانه تا واقعیت» آنجا راجع به غار حرا و روایت «بخوان و چه بخوانم...» گفتم که این روایت جعلی است و سندش چیست، این شأن نزول‌های ساختگی و روایات ساختگی یا غیرمعتبر یکی از آفت‌های پرداختن به مفاهیم قرآن است. یا روایت طعام بخشیدن به مسکین به آن صورتی که بیان شده غیرمعتبر است؛ یا ماجرای اصحاب فیل در تصویرگری‌ها می‌بینید یک لشکر فیل سنگباران می‌شود. اما روایت صحیح این است که فقط یک فیل بوده که آن هم فرار کرد و رفت! اکثر این روایات از منابع اهل سنت است و آن‌ها هم از هرکسی که در صدر اسلام بوده روایت‌های جعلی نقل کرده‌اند... من نظرم این است در داستان‌های قرآن باید تا می‌شود به خود قرآن اکتفا کرد ■

→ سید محمد دلبری

دلبری: بعضی از کتاب‌هایی که تولید می‌شوند فرایند برنامه‌داری را با اشکال مواجه می‌کنند و در واقع خط بطلان بر فرایندی می‌کشند که سازمان پژوهش و دفتر تألیف و مؤلف دنبال آن است

